

BIG TIME

יולי 91 <<< ינואר 2013 <<< מחיר: 30 שקלים <<< 26 שקלים

מגזין
BIGTIME
facebook

**קינג
ג'ורג'י**

שלושה לילות
במלון החדש, המדובר
והסופר-מפואר
של ג'ורג'י אקירוב
באמסטרדם

**לא דופק
חשבון**

אייל הורוביץ ממונה
על 97 משרדי רואי
חשבון בעולם.
הכל בזכות חוצפה

וגם:

אהבת נשרים
על הכנרת
ורומנטיקה
במלון אלגרה

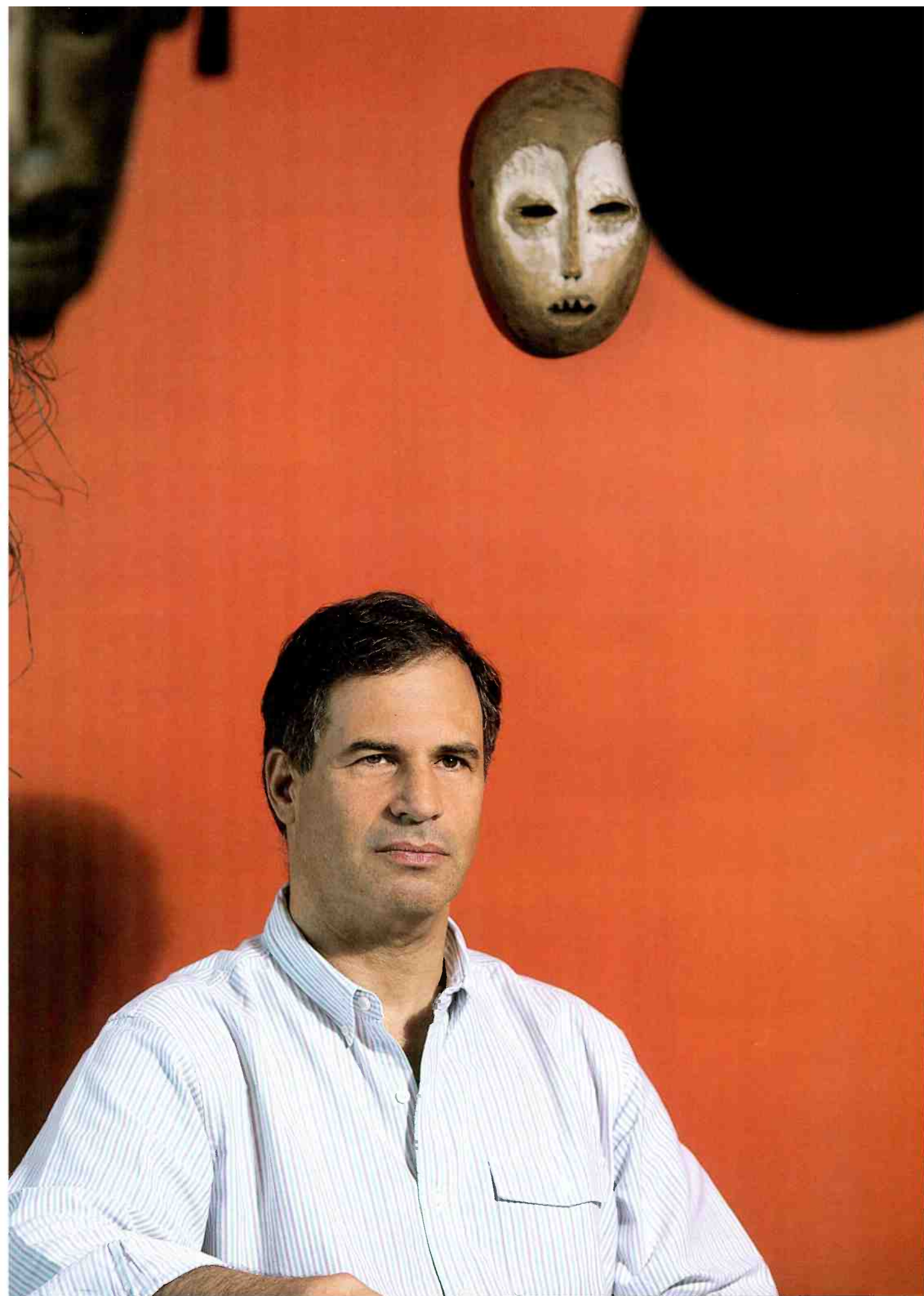
זיכרונות מאפריקה

איתן סטיבה עשה הון בעסקים
באפריקה. עכשיו הוא מציג את האמנות
המקומית בגלריה שהקים במשרדיו
יוצאי הדופן בתל אביב. ראיון נדיר

9 771565 579218

02

איתן סטיבה. "באפריקה גיליתי כמה הרבה אפשר לעשות עם קצת"

איתן כסלע

הטייס **איתן סטיבה** היה מאלופי ההפלות של חיל האוויר. איש העסקים איתן סטיבה הקים חברה שגלגלה מחזור של מיליארד דולר בשנה. חובב האמנות איתן סטיבה פתח גלריה ייחודית לאמנות אפריקאית במשרדיו המפוארים בשדרות רוטשילד. ראיון תרבותי

« סיה בן משה » צילום: רמי זרנבר

“כל המשיכה
לאפריקה היא מתוך
סקרנות אל הבלתי
נודע, השונה. אני
מבקש לחשוף את
הישראלים לתרבויות
שמתייחסים אליהן
כאל פרימיטיביות.
באפריקה יש מגוון
אדיד של סוגי
אמנות, לא רק אמנות
פלסטית. יש גם
ספרות, ריקוד, פיסול
ומוזיקה”

מלבד היופי עצמו, הוא מסביר. “יש בה שיקוף של תרבות, של מיסטיקה, של שימוש, לא רק יופי וקישוט. האמנות הזו נולדה מתוך הפונקציונליות שהיא מקיימת, בניגוד לאמנות אירופאית שהיא רק לקישוט”.

התערוכה המוצגת כיום בגלריה, “המסכה שבינינו”, היא השנייה שנערכת במקום מאז היווסדו של המוסד התרבותי הייחודי הזה. התערוכה הראשונה, שעסקה בקישוט ובכלים שימושיים, כדוגמת אריגים, כיסאות, כלי שתייה וכלי פולחן, הורכבה ברובה מהאוסף של ד"ר תמר גולן, אשת האקדמיה, השגרירה והעיתונאית המוערכת שהלכה לעולמה לפני כשנה. “היא פיזרה את האוסף בין כל חבריה”, אומר סטיבה. “הכרתי אותה כשהגיעה להיות שגרירת ישראל באנגולה ב-1995”.

מדוע חשוב לך להציג את האמנות הזו?

“כל המשיכה לאפריקה היא מתוך סקרנות אל הבלתי נודע, הרחוק, השונה, הלא מוכר. אני מבקש לחשוף את הישראלים

קומה ה-22 ברחוב רוטשילד 46 בתל אביב נמצא בן כלאיים ארכיטקטוני יוצא דופן. מדובר במשרדי סטב אחזקות שבבעלותו ובניהולו של איש העסקים איתן סטיבה. המשרדים מעוצבים לעילא, בביצוע משרד האדריכלים גוטסמן-שמלצמן וחברת האחות שלהם GSI אדריכלות פנים (ר' מסגרת). על פי רישתו של סטיבה, עיצבו האדריכלים את המשרד כך שיהיה אפשר להמירו בגלריה לאמנות במועדים שבהם מתקיימת במקום תערוכה, כפי שקורה למשל בימים אלה. כל מי שיגיע למקום עד סוף פברואר ייתקל במסכות אפריקאיות מקוריות משתלשלות מהתקרה. לא בדיוק הדבר הכי צפוי בביקור במשרדים של גוף עסקי גדול.

סטיבה פיתח תשוקה לאמנות כבר מגיל צעיר. “אמי מצוירת ואבי ז'ל פיסל. אני מנגן בכינור מכיתה ב'. כנראה זה היה עניין של חינוך”, הוא מספר בראיון נדיר. האהבה לאמנות מתועלת כיום בעיקר לאמנות אפריקאית. “באמנות הזו יש הרבה אספקטים

התערוכה “המסכה שבינינו” במשרדים של סטיבה. “המסכה מעניקה לאדם זהות חדשה”

לתרבויות שמתייחסים אליהן כאל פרימיטיביות. באפריקה יש מגוון אדיר של סוגי אמנות, לא רק אמנות פלסטית. יש גם ספרות, ריקוד, פיסול ומוזיקה".

סטיבה עצמו, אגב, לא אוסף אמנות, בין אם אפריקאית ובין אם אחרת. "אני לא אוסף אמנות כלל", הוא אומר, "רק מציג".

מוזיקה לילדי רחוב

סטיבה לא אוסף אמנות, אבל בהחלט מטפח אותה. הוא הקים באפריקה קרן תרבות ואמנות שתומכת באמנים מקומיים ואף הסתייע בדיעויותיו של אבנר חודורוב מלהקת משינה בפתחת בית מוזיקה מקומי. "התמורה שאותם אמנים מחזירים לקרן היא לבוא לבית הקרן יומיים בשבוע לכמה שעות ולתת שיעורים לילדי רחוב שבאים ללמוד", אומר סטיבה. "האמנים נותנים שעת סיפור או שעת תיפוף. כך הם עוזרים

"באמנות האפריקאית יש הרבה אספקטים מלבד היופי עצמו. יש בה שיקוף של תרבות, של מיסטיקה, של שימוש, לא רק יופי וקישוט. האמנות הזו נולדה מתוך הפונקציונליות שהיא מקיימת, בניגוד לאמנות אירופאית שהיא רק לקישוט"

לילדים המקומיים להכיר טוב יותר את התרבות של עצמם. אנחנו מעוררים אותם לפתח את מה שיש בתוכם".

זאן-פול סרטור אמר שלילד רעב לא תעזור הליפה יפה. אלה ילדים רעבים. מוזיקה ואמנות הן באמת מה שהם זקוקים לו? "כל הנושא האמנותי במדינות מצוקה הוא קשה, כי עוסקים בהישרדות ובמה יהיה מחר ובמה נאכל מחר ולכן מוניהים את האמנות. הדרך לעודד את זה היא לאפשר

סטיבה. "הרבה אספנים לא יודעים מה יש להם בכלל"

אסף גוטסמן ואיריס גזנפלד. בלי לדעת מה הולך לקרות

לגרות את המערכת

אסף גוטסמן ואיריס גזנפלד הם האדריכלים של המשרדים הייחודיים של סטב אחזקות. העבודה התחילה, לדברי גוטסמן, מדיון פילוסופי על מטרתו של החלל. "המחשבה הייתה על מצב דינמי. זה לא מצב של משרד שהחדרים בו נקבעו. ברור לכולם שלא יודעים מה הולך לקרות".

מה היו הדרישות האדריכליות?

"לא לקבע ולא ליצור סטיות, אלא לאפשר גמישות. היינו צריכים לגרות את המערכת לעשות כאן פעילויות תרבותיות. וזה מה שקורה בפועל". איריס גזנפלד, האדריכלית האחראית בפועל, מספרת: "קיבלנו משרד מתוכנן שפירקנו. ההריסה הייתה לבטון רצפה ובטון תקרה. היום יש שם חלל פתוח שיכול לשמש גלריה או להפוך לעמדות עבודה וכמובן המשרדים הפנימיים שגם הם מצויים בחללים מודולריים". התוצאה הסופית מרהיבה אך מאופקת. נדמה שכל פינה מעוצבת בסגנון משלה: האחת בסגנון שנות החמישים, האחרת בקריצה למדבר האפריקאי ומהכיסא במשרדו של סטיבה עצמו ניתן לקבל מבט של 180 מעלות.

גיטרה בעבודת יד

סטיבה, המייסד והבעלים של סטב אחזקות, למד מתמטיקה ומחשבים באוניברסיטת בר אילן והשלים את לימודי המאסטר שלו במנהל עסקים באוניברסיטה

האירופאית בבלגיה. הוא אהר המייסדים של החוג ללימודי אפריקה באוניברסיטת בן גוריון, שתמר גולן יזמה את הקמתו ונקרא על שמה. זה מרכז לימודים שכולל מחקר ורפואה הנוגעים למחלות טרופיות וזיהומיות, מחקר של פוליטיקה, היסטוריה, תרבות ואמנות אפריקאיות.

סטיבה מתגורר עם משפחתו בסביון. הוא נשוי לאורה, פסיכודרמטיסטית, ואב לשלושה: עמית, 27, טייס, שיר, 25, סטודנטית לרפואה באוניברסיטה העברית, ויואב, 19, בשנת שירות בערד. מלבד אמנות אפריקאית הוא גם חובב ג'אז ויוגה.

סטיבה מדבר בתשוקה עזה על אמנות אפריקאית מסורתית ומודרנית. הוא מציג בפניי מסרק עתיק מעץ, צמיד כסף עבה שנועד בעבר לסחר חליפין וגיטרה אפריקאית בעבודת יד. להפצים אין אמנם ערך כספי גבוה במיוחד אבל ניכר שסטיבה מעריך באופן עמוק את ערכם התרבותי. הוא גם טורח ומראה עבודות של אמנים מודרניים שעובדים כיום באפריקה ולעתים מעבירים

למי שיש להם להעניק את זה הלאה לאחריים. אני שם דגש על האמנות משום שהיא מעניקה לילדים האלה ביטחון עצמי. הביטחון העצמי, בתורו, מעניק אמונה והכרה בכוחות של עצמם ועוזר להם לפתח את כל שאר המערכות בחיים".

"ברגע שעוברים באפריקה את המחסום של להיות זר והמקומיים מקבלים אותך, הם מארחים נעימים וטובי לב ששמחים בחלקם. בהתחלה יש מקומות שהם חשדניים. בדרך כלל חיוך פותר הכל ופותח דלתות"

למה באפריקה? בארץ יש מספיק ילדים שזקוקים לחינוך הביטחון העצמי שלהם.

"זה מה שיצא. אני כבר פעיל באפריקה 30 שנה מתוך אותן סיבות של סקרנות, גיי לוי ויכולת להשפיע. שם גיליתי כמה הרבה אפשר לעשות עם קצת".

הפעילות האמנותית והמוזיקלית באפריקה מתקיימת בעשר השנים האחרונות על ידי סטיבה בשיתוף חיים טייב ובניהול נעמה מרגלית. "באנגולה ובכל כפר שבו שאנחנו נמצאים, גם בקונגו, יש מרכז כזה. הפעילות המרכזית היא בניית קהילות ואי אפשר לבנות קהילה רק סביב הבית והמגורים והאוכל והעבודה, צריך גם פעילות תרבותית. זה מחזק את הקהילה ואת המשפחה. זה מאפשר ביטוי גם לילדים וגם למבוגרים מחוץ למערכות הפורמליות".

משרדי סטב אחזקות. "המחשבה הייתה על מצב דינמי. זה לא מצב של משרד שהחדרים בו נקבעו"

של האשנטי, ההמלכה בידי הנשים והאשה המשמעותית בוחרת מועמד, לאו דווקא מהמשפחה".

עוד אורח של סטיבה שביקר בארץ בקיץ הוא זמר הרגאיי מחוף השנהב אלפא בלונדי, יורשו של בוב מארלי. "הוא הזמין את ריטה לשיר איתו. יש לו שירים על ירושלים, על רבין, והוא שר בעברית 'ברוך אתה אדוני, ברוך אתה ירושלים'".

המומחיות שלך בתרבות האפריקאית רבה. כיצד רכשת אותה?

"הראשונה שלקחה אותי ביד לשווקים ולבתים של אמנים הייתה תמר גולן. היא הוציאה אותי מהימומים של העבודה והמלון, הוציאה אותי לפחונים, שהם הסטודיו של האמנים".

סטיבה מתמוגג מהחברה האפריקאית. "בטקסים שם מביאים את כל הלהקות ואת כל סוגי המוזיקה של המדינה. כל אחד מנגן בו בזמן את מה שבא לו ואיכשהו זה יוצר אווירה של פסטיבל מרתק. הם עומדים ככה ומנגנים ורוקדים במשך שעה-שעתיים. זה מה שהיה למשל בטקס הנחת אבן הפינה בשרה תעופה בקונגו".

אילו מאכלים אפריקאיים אתה אוהבת? "שילובים של שעועית, תירס, דגים מנדיוקה, קסבה - סוג של שורש תפוח אדמה שעושים אותו עם כל דבר. ברוב המדינות אין מוצרי חלב כי אין יכולת קירור".

ומהם הנופים ההיביבים עליך?

"אפריקה היא יותר לפגוש אנשים מאשר נופים, למרות שיש ספארי. ברגע שעוברים שם את המחסום של להיות זר והמקומיים מקבלים אותך, הם מארחים נעימים וטובי לב ששמחים בחלקם. בהתחלה יש מקומות שהם חשדניים. במקומות מתוירים קל הרבה יותר כמובן משום שהם רגילים לזרים אבל במקומות שלא מגיעים אליהם הרבה זרים יש חשדנות. בדרך כלל חיוך פותר הכל ופותח דלתות".

יש מקומות באפריקה שישראלים עדיין לא הגיעו אליהם?

"ישראלים מגיעים כמעט לכל מקום".

חיים אחרי המוות

עידית טולידאנו היא האוצרת של התערוכות הראשונות בגלריית האמנות האפריקאית. "התערוכה הנוכחית התחילה ברעיון שהיה לי לעסוק במוות, כי האמונה האפריקאית רוגלת בכך שהחיים לא מסתיימים במוות", מספרת טולידאנו. "התפיסה היא שאדם שחי חיים מלאים וצבר ניסיון ממשיך להתקיים ומתיעצים איתו גם אחרי לכתו".

התערוכה הפכה להיות תערוכת מסכות מאחר שבאפריקה, כפי שמסבירה טולידאנו, המסכה מעבירה אדם לסטטוס חדש: לידה, נישואים, מוות. "המסכה באפריקה לא צריכה להסתיר, היא יכולה להיות על הבטן או הירך. כשרואים באפריקה אדם עם מסכה יודעים שזה לא הוא עצמו. זה מה שמעניק לו זהות חדשה. המסכות מהותיות בתפיסה האפריקאית, הם לא תולים מסכות על קיר".

עידית טולידאנו. להתייעץ עם המתים

אפריקאית". יש לך קשר איתו?

"בארץ יש לי קשרים עם אספני אמנות אפריקאית, בעולם עוד לא. עידית טולידאנו, האוצרת (ר' מסגרת), כבר הגיעה בארץ לא ספני אמנות מרשימים מאוד. שיתופי פעולה אמנותיים עם הגלריה מתבצעים בעיקר עם מוזיאון ישראל, והתוכנית היא לשלב את הסטודנטים של החוג ללימודי אפריקה באיסוף חומר של חפצים שנציג. הרבה אספנים לא יודעים מה יש להם ככלל".

סטודיו בפחון

במסגרת הקשרים שטווה סטיבה באפריקה הוא יצר קשר עם מלך האשנטי, אוטומפו אוסיי טוטו. אשנטי היא ממלכתה של הקבורה האתנית הגדולה ביותר בגאנה, הכוללת 12 מיליון נתינים. סטיבה אף סייע בהזמנת הרשמית של המלך לישראל, לביקור שהתקיים בקיץ האחרון וכלל פגישה עם נשיא המדינה. "הוא חלם על ביקור בישראל והציע לחנו לממש לו את החלום", מחייך סטיבה. "הנשיא פרס הזמין אותו לפגישה, שהייתה מאוד מעניינת. הוא אחד המלכים המשמעותיים באפריקה. רק בעשרות השנים האחרונות הם חוזרים להעריך את מה שיש להם, את התרבות השבטית, את חיי הקהילה. הערכת המלוכה, למשל, יותר מעניינת מאשר באירופה, שם היא עוברת מאב לבן. בשבט

ביקורת על החיים במדינתם.

סטיבה יכול לרבר שעות על אמנות אפריקאית, אבל על הקריירה שלו כטייס קרב בחיל האוויר הישראלי או כאיש עסקים הוא מעדיף לא להרחיב את הדיבור. סטיבה הוא מייסד משותף של חברת LR והיה מנכ"ל משותף שלה כמעט 30 שנה עם רועי בן-ימי ועמי לוסטיג, חבריו מתקופת השירות הצבאי בטייסת קרב של מטוסי F-16. הקבוצה פועלת במדינות מתפתחות ברחבי העולם, ובעיקר באפריקה, בתחומי האבטחה, התקשורת, הבנייה וההקלאות. לפי כתבה שהתפרסמה ב"דה מרקר" העסיקה LR כ-3,000 עובדים ומחזור עסקיה הוערך במיליארד דולר בשנה. לפני כשנה עזב סטיבה את LR והקים קרן השקעות בשווי של מאות מיליוני דולרים. לפי הערכת "פורבס" הונם המצרפי של שלושת מקימי LR מסתכם בכ-200 מיליון דולר.

סטיבה אינו רק איש עסקים נחמד, הוא גם טייס כישורני במיוחד, שנחשב לאחד מאלופי ההפלות של חיל האוויר. גם כאיש עסקים סופר-עסוק המשיך לעשות עשרות ימי מילואים בשנה ואף זכה לעיטור "איש המילואים המצטיין של חיל האוויר".

גם נשיא צרפת לשעבר ז'אק שיראק הוא אספן נלהב של אמנות אפריקאית ואף הקים בפרו את מוזיאון "קיי בראנלי לאמנות